

ویرایش هفتم

آناتومی بالینی

جلد سوم: سر و گردن

ریچارد س. اسنل

دانشیار آناتومی

دانشگاه جورج واشینگتن

دانشکده پزشکی و علوم بهداشتی واشینگتن

ترجمه

دکتر غلامرضا حسن زاده

دانشیار علوم تشریح

دانشگاه علوم پزشکی قزوین

دکتر علیرضا فتح‌اللهی

دکتر محسن ملک‌علایی

انتشارات ارجمند

۱۳۸۴

Snell, Richard S.

اسنل ریچارد

آناتومی بالینی / ریچارد س. اسنل: ترجمه محسن ملک علایی، غلامرضا حسن زاده، علیرضا فتح‌اللهی.

تهران: ارجمند، ۱۳۸۴

ج ۳: مصور

ISBN-964-496-024-6 (ج. ۱): ۵۹۰۰۰ ریال

ISBN-964-496-025-4 (ج. ۲): ۳۶۰۰۰ ریال

ISBN-964-496-026-2 (ج. ۳): ۳۲۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Clinical Anatomy for medical students, 7th, ed. c2004

مندرجات: ج. ۱. تنه. ج. ۲. اندام. ج. ۳. سروگردن

۱. کالبدشناسی انسان. ۲. کالبدشناسی. الف. ملک علایی: محسن، مترجم. ب. حسن زاده، غلامرضا؛

۱۳۴۴- مترجم. ج. فتح‌اللهی، علیرضا، ۱۳۵۲- مترجم. د. عنوان.

۶۱۱

Qم۲۳/۲ الف ۵۵۸

۱۳۸۴

۸۲-۲۲۳۵۴

کتابخانه ملی ایران

انتشارات ارجمند

آناتومی بالینی اسنل برای دانشجویان پزشکی، جلد سوم: سروگردن

ناشر: انتشارات ارجمند

ترجمه: دکتر محسن ملک علایی:

دکتر غلامرضا حسن زاده، دکتر علیرضا فتح‌اللهی

چاپ اول ناشر (چاپ سوم)

۱۰۰۰ نسخه: ۱۳۸۴

لینوگرافی: فرم اول

چاپ: درخشان

بها: ۳۵۰۰ تومان

شابک: (ج. ۳) ۲-۲۶-۴۹۶-۹۶۴

پست الکترونیک: ARJMANDBOOK@YAHOO.COM

مرکز پخش: انتشارات ارجمند

- دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، بین خیابان کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۳۲۰، تلفن ۸۹۷۷۰۰۲
- شعبه اصفهان: دروازه شیراز، خیابان چهارباغ بالا، پاساژ هزارجریب تلفن ۶۲۸۱۵۷۴
- شعبه آباد: خیابان امام خمینی، روبروی اورژانس، تلفن ۷۵۱-۳۳۳۱۱۱۵
- شعبه بابل: خیابان گنج افروز، پاساژ گنج افروز تلفن ۲۲۲۷۷۶۴
- شعبه رشت: خیابان نامجو، روبروی ورزشگاه عضدی تلفن ۳۳۳۲۸۷۶

توضیح ناشر

ویرایش هفتم (۲۰۰۴) دو تغییر نسبت به ویرایش پیشین دارد. نخست افزوده شدن جنین‌شناسی است و دوم تغییر در صفحه‌آرایی کتاب، بطوری که نکات بالینی که در ویرایش پیشین در انتهای متن آمده بود، در ویرایش جدید، در سرتاسر متن و بلافاصله پس از موضوع مرتبط با آن آمده است. بجز این دو تغییر، تغییر دیگری در متن کتاب داده نشده است. اساس ترجمه حاضر در واقع همان ترجمه ۲۰۰۰ است که افزوده‌های ویرایش ۲۰۰۴، یعنی جنین‌شناسی، در قالب ضمیمه B در انتهای کتاب آورده شده است، در این چاپ نکات بالینی را در انتهای فصل گذاشته‌ایم و تغییری در صفحه‌آرایی کتاب ندادیم تا کتاب هرچه زودتر منتشر شده و دانشجویان این ترم نیز بتوانند از آن استفاده کنند. در چاپ بعد صفحه‌آرایی را نیز عوض کرده و نکات بالینی و مباحث جنین‌شناسی را به داخل متن، بعد از مبحث مربوطه آن منتقل خواهیم کرد.

شرح حال یک بیمار ارائه شده تا اهمیت و نقش آناتومی در تشخیص و درمان بیماری‌ها نشان داده شود.

۲- اهداف فصل: در این قسمت، مهمترین مطالبی که دانشجو باید فراگیرد، ذکر شده است. همچنین دانشجو در این قسمت در می‌یابد که طراحان سؤالات پزشکی عمدتاً بر چه مطالبی تأکید می‌کنند.

۳- آناتومی پایه: در این قسمت، مطالب پایه در زمینه ساختارهای آناتومیک مهم از نظر بالینی ارائه می‌گردد. همچنین بسیاری از رادیوگرافی، CT، MRI و سونوگرافی ذکر می‌شود.

۴- آناتومی سطحی: در این قسمت، شاخص‌های سطحی ساختارهای آناتومیک شرح داده می‌شود که بسیاری از آنها با فاصله اندکی در زیر پوست قرار دارند. این مطالب نقش مهمی در معاینه بیماران ایفا می‌کنند. تصاویر مربوط به افراد زنده در فصول مختلف آورده شده است.

۵- نکات بالینی: در این قسمت، کاربرد عملی مطالب فرا گرفته شده در آناتومی پایه، ذکر می‌شود. بر ساختارهایی تأکید می‌گردد که پزشک در زمان تشخیص و درمان بیماری‌ها، یا آنها سروکار دارد. همچنین مطالبی بیان می‌شود که برای درک شیوه‌های تشخیصی عملی ضروری می‌باشد.

۶- سؤالات بالینی: در انتهای هر فصل، شرح حال بیماران ارائه می‌شود و سپس سؤالات چندگزینه‌ای مطرح می‌گردد. پاسخ‌های این سؤالات در ادامه ذکر می‌شود.

۷- سؤالات مورد ملی ایالات متحده: در انتهای هر فصل نمونه‌هایی از سؤالات مورد ملی ایالات متحده ذکر می‌شود. پاسخ‌های این سؤالات در ادامه می‌آید.

برای درک سریع مطالب آناتومیک، تصاویر متعدد و رنگی ارائه شده است. در این تصاویر، اعصاب و عروق خونی مهم خلاصه شده‌اند.

مؤلف خود را مدیون بسیاری از محققین عضو دپارتمان رادیولوژی دانشکده پزشکی جورج واشنگتن می‌داند و از آنها برای در اختیار گذاردن رادیوگرافی‌ها قدردانی می‌کند. همچنین مؤلف لازم می‌داند تا از دکتر مایکل رمستر برای ارائه آرتریوگرام‌های کرونر تشکر کند.

با ورود به قرن جدید، تمام دانشجویان لازم است اطلاعاتی را کسب کنند که برای تشخیص و درمان بیماران مفید می‌باشند. تنها در طی ۲ دهه اخیر، پیشرفت‌های شگرفی در تمام شاخه‌های پزشکی حاصل شده است. اطلاع از جزئیات آناتومی برای پزشکان عمومی، دیگر ضروری به نظر نمی‌رسد. در عوض، پزشکان آینده (مخاطبین این کتاب) باید با استفاده از آناتومی پایه بتوانند بیماران را به بهترین وجه معاینه کنند و یافته‌های مربوط به اقدامات تشخیصی پیشرفته را تفسیر نمایند.

هرچند در این کتاب، اصول و چارچوب چاپ‌های قبلی رعایت شده است، تلاش فراوانی به عمل آمده تا مطالب غیرضروری حذف و مطالب مفید با بیان ساده و مؤثر ارائه گردد. تغییرات زیر انجام شده است:

۱- در هر جایی که مقدور بوده از جداول برای کاهش حجم کتاب استفاده شده است. همچن در انتهای این کتاب، جداولی آمده که ابعاد و ظرفیت‌های اعضاء مختلف بدن را نشان می‌دهند.

۲- بر آناتومی اطفال تأکید شده و توضیحات رویان‌شناسی در زمینه برخی از تاهنجاری‌های مادرزادی مهم، اضافه شده است.

۳- تفسیر روش‌های تشخیصی براساس آناتومی پایه ارائه شده است. همچنین بر عوارض چنین روش‌هایی در پی غفلت از آناتومی بدن تأکید شده است.

۴- با توجه به اینکه خشونت در جامعه روزافزون می‌باشد، توجه بیشتر به ترومای حاصل از نفوذ گلوله یا ضربه چاقو و سوانح رانندگی ضروری است.

۵- با توجه به کاربرد وسیع MRI، CT، سونوگرافی و اکوکاردیوگرافی، اطلاع از آناتومی بدن برای تفسیر نتایج ضروری می‌باشد.

۶- در پایان هر فصل، سؤالات چندگزینه‌ای برای آشنایی بیشتر دانشجو با سطح اطلاعات خود ارائه شده است.

در قسمت «آناتومی پایه برای دانشجویان پزشکی»، مطالب به صورت خلاصه ذکر شده است. هر فصل شامل مطالب زیر می‌باشد.

۱- مثال بالینی: در ابتدای هر فصل یک گزارش کوتاه از

در سالیان اخیر سرعت تغییرات در آموزش پزشکی بیش از پیش بوده است و لزوم ادغام مباحث علوم پایه و علوم بالینی بر هیچ دانش آموخته‌ای پوشیده نیست. آناتومی به عنوان یکی از پایه‌ای‌ترین شاخه‌های علوم پزشکی، دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است که بدون بیان کاربرد آن فاقد جذابیت لازم برای دانشجویان می‌باشد. امروزه برای آموزش بهتر آناتومی از روش‌های مختلفی نظیر رنگ‌آمیزی اشکال آناتومی، بیان موارد بالینی در هنگام تدریس و یا مشاهده بیمار استفاده می‌شود که هریک دارای مزایایی است. دکتر اسنل در کتب مختلف خود به این نکات توجه ویژه دارد و کاربرد بالینی هریک از اجزاء بدن را به دقت مورد توجه قرار داده است. از ویژگی‌های چاپ هفتم کتاب آناتومی بالینی که توسط دکتر اسنل تألیف شده است، قرارگیری نکات بالینی در مجاورت مباحث پایه‌ای می‌باشد که نیاز دانشجویان به نکات بالینی و کاربرد مطالب کتاب را برآورده می‌کند. در هر مبحث به تناسب نیاز دانشجویان گرمایی، نکات جنین‌شناسی و چگونگی تکامل جنینی اعضاء بدن و برخی از ناهنجاری‌های مادرزادی مربوطه آورده شده است که موجب افزایش آگاهی و نگرش دانشجویان عزیز می‌گردد.

در کشور عزیز ما نیز استادان بزرگوار با توجه ویژه به نکات بالینی، به تدریس آناتومی می‌پردازند. در طول تحصیلم در رشته علوم تشریح، استادان بزرگوارم آقایان دکتر حسین حکمت، دکتر سیدحسن کوثریان، دکتر سیدجمال‌الدین مستقیمی، دکتر یوسف محمدی، دکتر بهرام الهی، دکتر رضا حجازی، دکتر یوسف صادقی، دکتر رستم قربانی، دکتر محمدعلی امامی‌مبیدی، دکتر احمد حسینی، دکتر صادق رحمان، دکتر ابراهیم اسفندیاری‌فر، دکتر علی امینی، دکتر میرعباس عبدالوهابی، دکتر محمدعلی نراقی، دکتر علی فروخی، مرحوم دکتر اسدا... اعتضاد مظفر، مرحوم دکتر امیرنظام‌الدین غفاری، مرحوم دکتر ابوالفضل ابراهیمی و مرحوم دکتر یدالله... کیانپور که افتخار شاگردی آنها را داشته‌ام، همواره به اهمیت بیان نکات بالینی در تدریس آناتومی تأکید داشتند و امروزه نیز همکاران بزرگوار که در جای‌جای کشور پهناورمان به تدریس دروس علوم تشریح مشغول هستند، به این نکته توجه ویژه دارند.

در پایان لازم می‌دانم از زحمات برادران عزیزم در مؤسسه انتشارات ارجمند بویژه جناب آقای دکتر محسن ارجمند، آقای دکتر مظفر و آقای حسین افشار به جهت درایت خاص و توجه ویژه به کتب علوم تشریح و دقت فراوان در کیفیت چاپ کتاب تشکر و قدردانی نمایم.

دکتر غلامرضا حسن‌زاده

دانشیار دانشگاه علوم پزشکی قزوین

بهار ۸۳

فهرست

جلد اول

فصل ۱ / مقدمه ۹	فصل ۶ / لگن: بخش ۱ دیواره‌های لگن ۳۱۷
فصل ۲ / قفسه‌سینه: بخش ۱ دیواره قفسه‌سینه ۵۷	فصل ۷ / لگن: بخش ۲ حفره لگن ۳۵۱
فصل ۳ / قفسه‌سینه ک: بخش ۲ حفره قفسه‌سینه ۹۱	فصل ۸ / پرینه ۳۹۳
فصل ۴ / شکم: بخش ۱ دیواره شکم ۱۵۷	فصل ۱۲ / پشت ۴۳۱
فصل ۵ / شکم: بخش ۲ حفره شکم ۲۱۵	

جلد دوم

فصل ۹ / اندام فوقانی ۴۷۷	فصل ۱۰ / اندام تحتانی ۶۱۱
--------------------------------	---------------------------------

جلد سوم

فصل ۱۱ / سر و گردن ۷۴۱

۷۷۷	عضلات صورت	۷۴۱	نصل ۱۱ / سر و گردن
۷۸۰	عصب صورتی	۷۴۲	اهداف این فصل
۷۸۰	ناحیه پاروتید	۷۴۲	آناتومی پایه
۷۸۲	غده پاروتید	۷۴۲	گردن
۷۸۴	عضلات جویدن	۷۴۲	پوست
۷۸۴	حفره‌های گیجگاهی و زیر گیجگاهی	۷۴۲	اعصاب جلدی
۷۸۴	محتویات حفره گیجگاهی	۷۴۳	فاسیای سطحی
۷۸۶	محتویات حفره زیر گیجگاهی	۷۴۳	عضله پلاتیسم
۷۸۸	مفصل تمپورو مانیبولار	۷۴۳	وریدهای سطحی
۷۹۱	ماندیبیل	۷۴۴	عقده‌های لنفاوی سطحی
۷۹۳	استخوان هیوتید	۷۴۵	فاسیای عمقی گردن
۷۹۳	ناحیه ساب‌مندیبولار	۷۴۶	مثلث گردن
۷۹۳	عضلات ناحیه ساب‌مندیبولار	۷۵۳	شریانهای اصلی گردن
۷۹۴	غدد بزاقی	۷۵۶	ورید اصلی گردن
۷۹۶	اعصاب ناحیه ساب‌مندیبولار	۷۵۶	ورید و داجی داخلی
۷۹۷	عروق خونی ناحیه ساب‌مندیبولار	۷۵۹	عقده‌های لنفاوی اصلی گردن
۷۹۸	عقده‌های لنفاوی ناحیه ساب‌مندیبولار	۷۵۹	اعصاب اصلی گردن
۷۹۸	جمعیه	۷۶۱	بخش گردنی تنه سمپاتیک
۷۹۸	اجزاء سازنده جمعیه	۷۶۲	شبکه گردنی
۷۹۸	نمای قدامی جمعیه	۷۶۳	احشاء گردن
۸۰۰	نمای خارجی جمعیه	۷۶۷	تخلیه لثف سر و گردن
۸۰۳	نمای خلفی جمعیه	۷۶۹	کاسه سر (scalp)
۸۰۴	نمای فوقانی جمعیه	۷۶۹	ساختمان
۸۰۴	نمای تحتانی جمعیه	۷۶۹	عضلات کاسه سر
۸۰۴	جمعیه نوزاد	۷۷۰	اعصاب حسی کاسه سر
۸۰۵	حفره کرانیال	۷۷۱	شریانهای کاسه سر
۸۰۵	سقف جمعیه	۷۷۱	وریدهای کاسه سر
۸۰۵	قاعده جمعیه	۷۷۱	تخلیه لثف کاسه سر
۸۱۰	منزوها	۷۷۱	صورت
۸۱۶	بخش‌های مختلف مغز	۷۷۱	رشد صورت
۸۱۷	مغز	۷۷۳	ناهنجاریهای مادرزادی
۸۱۷	دیانسفال یا مغز بینایی	۷۷۳	پوست صورت
۸۱۷	مغز میانی	۷۷۵	اعصاب حسی صورت
۸۱۹	مغز پسین	۷۷۵	شریانهای صورت
۸۱۹	بطن‌های مغز	۷۷۶	وریدهای صورت
۸۱۹	خون‌رسانی مغز	۷۷۶	تخلیه لثف صورت
۸۲۱	اعصاب مغزی	۷۷۶	استخوانهای صورت

۸۶۷	حنجره.....	۸۲۵	ناحیه اوربیتال.....
۸۶۹	غشاها و رباطهای حنجره.....	۸۲۵	پلک‌ها.....
۸۶۹	ورودی حنجره.....	۸۲۷	دستگاه اشکی.....
۸۶۹	حفره حنجره.....	۸۲۹	اوربیت.....
۸۷۰	عضلات حنجره.....	۸۲۹	توصیف.....
۸۷۳	عصب‌دهی حنجره.....	۸۲۹	سوراخهای حفره اوربیتال.....
۸۷۹	خون‌رسانی و تخلیه لنف حنجره.....	۸۳۰	فاسیای اوربیتال.....
۸۷۹	آناتومی رادیوگرافیک.....	۸۳۰	عضلات اوربیت.....
۸۷۹	نمای رادیوگرافیک سر و گردن.....	۸۳۱	غلاف فاسیایی کره چشم.....
۸۷۹	نمای رادیوگرافیک جمجمه.....	۸۳۱	اعصاب اوربیت.....
۸۹۲	آرتروگرافی مغزی.....	۸۳۹	عروق خونی و عروق لنفاوی اوربیت.....
۸۹۲	توموگرافی کامپیوتری.....	۸۴۰	چشم.....
۸۹۲	خلاصه‌ای از مسیرها و توزیع اعصاب مغزی.....	۸۴۰	پوشش‌های کره چشم.....
۸۹۴	اعصاب بویایی.....	۸۴۲	محتویات کره چشم.....
۸۹۴	عصب بینایی.....	۸۴۲	گوش.....
۸۹۴	عصب اکولوموتور.....	۸۴۲	گوش خارجی.....
۸۹۴	عصب تروکلنار.....	۸۴۵	گوش میانی (صندوق صماخ).....
۸۹۴	عصب سه‌قلو.....	۸۵۱	گوش داخلی یا لایبرنت.....
۸۹۵	عصب ابدوسنت.....	۸۵۳	دهان.....
۸۹۸	عصب صورتی.....	۸۵۳	عصب‌دهی حسی مخاط دهان.....
۸۹۸	عصب وستیبولوکولنار.....	۸۵۳	دندان.....
۸۹۸	عصب زبانی - حلقی.....	۸۵۵	زبان.....
۸۹۸	عصب واگ.....	۸۵۶	حلق.....
۸۹۸	عصب شوکی.....	۸۵۶	موقعیت و توصیف.....
۹۰۰	عصب زیر زبانی.....	۸۵۶	عضلات حلق.....
۹۰۱	آناتومی سطحی.....	۸۵۸	فضای داخلی حلق.....
۹۰۱	شاخص‌های سطحی سر.....	۸۶۱	عصب‌دهی حلق.....
۹۰۱	نازیون (nasion).....	۸۶۱	خون‌رسانی حلق.....
۹۰۱	برجستگی اکسیپیتال خارجی.....	۸۶۱	تخلیه لنف حلق.....
۹۰۱	ورتکس (vertex).....	۸۶۱	کام.....
۹۰۱	ملاچ قدامی.....	۸۶۱	کام سخت.....
۹۰۱	ملاچ خلفی.....	۸۶۱	کام نرم.....
۹۰۱	لبه‌های فوق مرگانی (superciliary ridges).....	۸۶۲	شکاف کام.....
۹۰۱	خط پس گردنی فوقانی.....	۸۶۳	مکانیسم بلع.....
۹۰۱	زائده ماستوئید استخوان گیجگاهی.....	۸۶۳	بینی.....
۹۰۱	لاله گوش و مجرای گوش خارجی.....	۸۶۳	بینی خارجی.....
۹۰۱	پرده صماخ.....	۸۶۳	حفره بینی.....
۹۰۱	قوس گونه.....	۸۶۵	عصب‌دهی حفره بینی.....
۹۰۳	شریان گیجگاهی سطحی.....	۸۶۵	خون‌رسانی حفره بینی.....
۹۰۳	پتریون (pterion).....	۸۶۶	تخلیه لنف حفره بینی.....
۹۰۳	مفصل تمپورومندیبولار.....	۸۶۶	سینوس‌های پارانازال.....

۹۲۷	گوش	۹۰۳	لبه قدامی شاخ ماندبیل
۹۲۷	دهان	۹۰۳	لبه خلفی شاخ ماندبیل
۹۲۷	حلق	۹۰۳	تنه ماندبیل
۹۲۹	بینی	۹۰۳	شریان صورتی
۹۳۰	حنجره	۹۰۳	کنار قدامی ماستر
۹۳۳	پرسشهای بالینی	۹۰۳	مجرای پاروتید
۹۳۷	پاسخنامه پرسشهای بالینی	۹۰۳	لبه اوربیتال
۹۳۸	سؤالات مورد ملی ایالات متحده	۹۰۳	بریدگی سوپرااوربیتال
۹۴۰	پاسخنامه سؤالات مورد ملی ایالات متحده	۹۰۳	سوراخ اینفرالاوربیتال
		۹۰۳	عصب اینفرالاوربیتال
۹۴۱	ضمیمه ۸	۹۰۳	سینوس هوایی ماگزیلاری
۹۴۱	داده‌های آناتومیک مفید و دارای اهمیت بالینی	۹۰۳	سینوس هوایی فرونتال
۹۴۱	دستگاه تنفس	۹۰۴	شاخص‌های سطحی گردن
۹۴۲	دستگاه گوارش	۹۰۴	نمای قدامی
۹۴۲	دستگاه ادراری	۹۰۶	نمای خلفی
۹۴۲	دستگاه تناسلی	۹۰۶	نمای خارجی
۹۴۳	دستگاه عضلانی - اسکلتی	۹۰۸	نکات بالینی
		۹۰۸	ورید و داجی خارجی
B-۱	ضمیمه B	۹۱۰	فاسیای عمقی گردن
B-۳	تکامل غده تیروئید	۹۱۱	عضله استرنوکلیئیدوماستوئید
B-۴	تکامل غدد پاراتیروئید	۹۱۱	مثلث خلفی گردن
B-۴	تکامل غدد بزاقی	۹۱۲	مثلث قدامی گردن
B-۴	تکامل هیپوفیز مغزی	۹۱۴	ساختارهای خط وسط در گردن
B-۵	تکامل دهان	۹۱۸	کاسه سر
B-۶	تکامل زبان	۹۱۸	صورت
B-۷	تکامل فارنکس	۹۲۰	جمع‌همه
B-۸	تکامل کام	۹۲۲	اسپ‌های مغز
B-۸	تکامل بینی	۹۲۳	اعصاب مغزی
		۹۲۵	چشم